

Scenariusz lekcji żywej historii jest częścią zadania „Chocim. Potęga husarii – projekt edukacyjny w Roku Hetmana Stanisława Żółkiewskiego” realizowanego dzięki współfinansowaniu ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej

Scenariusz zajęć edukacyjnych
„Chocim. Potęga husarii – Kurs przetrwania pod Chocimem”,
dedykowany uczniom szkół podstawowych klas VII – VIII
(kółka zainteresowań, zajęcia dodatkowe) oraz uczniom I i II klasy w szkołach
ponadpodstawowych (rozszerzona historia).
Do wykorzystania w czasie zajęć on – line.

Czas zajęć – 2.15 – 3.00 godzin

Cele zajęć:

Uczeń:

- poprawnie posługuje się terminami: husaria, spahisi, Tatarzy, kozacy, hajducy, piechota wybraniecka, muszkieter, pikinier, janczarzy, pospolite ruszenie, sułtan, wielki wezyr, ataman, chan, jasyr, haracz, Dzikie Pola i Sicz, kondominium,
- określa czas wydarzeń: inkorporacja Ukrainy do Korony – 1569, układ w Stambule – 1598, traktat pod Buszą- 1617 bitwa pod Cecorą – 1620, Chocim i pokój hetmański - 1621, pokój wieczysty - 1624
- omawia rolę postaci: hetmana Żółkiewskiego, Chodkiewicza, króla Zygmunta III Wazy, atamana Sahajdacznego
- analizuje: skutki inkorporacji Ukrainy, przyczyny najazdów tatarskich oraz tureckiego, skutki działań polskich magnatów w Mołdawii, wpływu kozaków na stosunki polsko – tureckie.
- przedstawia przebieg wojny 1620-1621 a także źródła sukcesów polskiej armii ze szczególnym uwzględnieniem husarii, oraz dokonań kozaków (heroiczna doba kozaczyzny).
- charakteryzuje postanowienia traktatów z 1598, 1617, 1621 i 1624 roku.
- przedstawia sytuację militarną i społeczną Rzeczypospolitej XVII w.,
- wymienia skutki wojen Rzeczypospolitej z Tatarami i Turcją
- wskazuje na plany wojny z Turcją
- potrafi umiejscowić twierdze kresowe na mapie oraz zapoznaje się z wyglądem twierdzy chocimskiej.

Metody:

- elementy wykładu – praca z prezentacją multimedialną,
- pokaz filmów ilustracyjnych,
- pokaz „żywej historii”,
- praca z mapą,
- quiz internetowy - quizizz.com

Formy pracy:

indywidualna, zbiorowa.

Scenariusz lekcji żywej historii jest częścią zadania „Chocim. Potęga husarii – projekt edukacyjny w Roku Hetmana Stanisława Żółkiewskiego” realizowanego dzięki współfinansowaniu ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej

Środki dydaktyczne:

- prezentacja PowerPoint „Pod chocimską twierdzą”

- filmy

<https://youtu.be/mPQZxqKH97g>

<https://youtu.be/oULujedPtY0>

<https://www.youtube.com/watch?v=cCJEORfOiVQ>

- wystawa „20 rad wybierających się pod Chocim”

<http://projektrekreator.pl/chocim/#>

- quiz tematyczny

<https://quizizz.com/admin/quiz/5fce9cb8cd39d3001b5f6474>

Przebieg lekcji:

Faza wprowadzająca – (5 min):

1. Przedstawienie projektu chocimskiego: wykonawcy- Stowarzyszeni rekonstrukcji historycznej Pospolite Ruszenie Szlachty Ziemi Krakowskiej, wspierającego – Ministerstwa Obrony Narodowej i Wojska Polskiego, patrona wydarzenia – hetmana Żółkiewskiego (patron roku 2020).
2. Ankieta PRETEST – badanie znajomości tematyki chocimskiej przed lekcją.

Faza realizacyjna

- a. Kształt Rzeczypospolitej Obojga Narodów (5min) – składniki państwa i jego rozmiar. Można wykorzystać pomocniczo <https://polona.pl/item/carte-de-pologne-et-des-estats-qui-en-dependent,ODU2NDM0Mw/0/#info:metadata>, oraz na tle współczesnych granic:
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f5/Zasi%C4%99g_terytoryalny_Rzeczypospolitej_Obojga_Narod%C3%B3w_w_1619_na_tle_wsp%C3%B3%C5%82czesnej_mapy_Europy.PNG
- b. Przedstawienie sytuacji międzynarodowej w czasach Zygmunta III Wazy (25min):
  - wojny z sąsiadami: Rosją, Szwecją, Turcją
  - wojny domowe: powstania kozackie, rokosz Zebrzydowskiego
  - najazdy tatarskie

Scenariusz lekcji żywej historii jest częścią zadania „Chocim. Potęga husarii – projekt edukacyjny w Roku Hetmana Stanisława Żółkiewskiego” realizowanego dzięki współfinansowaniu ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej

- działania kozackie przeciw Turcji
- wojna 30 letnia
- c. (10 min) Praca z mapą – „Slajd prezentacji - Płonące pogranicze”. Analiza geopolityczna obszarów między Rzeczpospolitą a Turcją Osmańską.
- d. (10 min) Przedstawienie Imperium Osmańskiego. Pochodzenie, religia, najważniejsze wydarzenia, kulturowa wymiana.
- e. Przyczyny wojen polsko – tureckich i wojny 1620-1621 (15 min):
  - Neutralne relacje
  - Traktat w Stambule 1598r.
  - Napady Tatarów
  - Rajdy Kozaków
  - Awantury mołdawskie – Potocki, Korecki, Wiśniowiecki
  - Traktat w Buszy 1617
  - Interwencja lisowczyków w Siedmiogrodzie
  - Uderzenie wyprzedzające Żółkiewskiego na Mołdawię
- f. Wojskowość I RP (25 min)
  - a. Struktura armii RP.
  - b. Opowieść o husarii – przedstawienie uzbrojenia i wyposażenia, wysoka cena wystawienia chorągwi husarskich. Taktyka i technika wykorzystania husarii jako komentarz do filmu : <https://youtu.be/mPQZxqKH97g>
  - c. Jazda pancerna i lisowczycy – przykłady sposobów działania i taktyki.
  - d. Piechota polsko – węgierska i zachodniego autoramentu – prezentacja sprzętu, sposobu ładowania broni czarno prochowej, taktyki i celów wykorzystania piechoty – jako komentarz do filmu: <https://youtu.be/oULujedPtY0>
  - e. Kozacy – prezentacja stylu ubierania kozaków, ich sposobu na życie, oraz relacji polsko – kozackich.
- g. Armia Osmańska (15 min)
  - a. Turcy - Mehter
https://www.youtube.com/watch?v=A4U_eA8G2VY&ab_channel=TengizMosidzechannel
  - b. Spahisi
  - c. Janczarzy – wraz z poborem do tej formacji
  - d. Tatarzy - sposób walki i styl życia. Pochodzenie Tatarów i współcześni Tatarzy.
  - e. Oddziały wołoskie
- h. Starcie chocimskie (50 min - **realizowane z użyciem wystawy „20 rad...” dystrybuowanych uczniom w czasie zajęć**).
  - marsz wojsk tureckich pod Chocim

Scenariusz lekcji żywej historii jest częścią zadania „Chocim. Potęga husarii – projekt edukacyjny w Roku Hetmana Stanisława Żółkiewskiego” realizowanego dzięki współfinansowaniu ze środków Ministerstwa Obrony Narodowej

- liczebność walczących sił i ich przygotowanie do nadciągającego starcia
- plany tureckiego ataku i polskiej obrony
- przedstawienie wodzów: Chodkiewicz, Konaszewicz, królewicz Władysław – Sahajdaczny, Osman II i Dżanibek Gieriej
- Plan bitwy <https://polona.pl/item/plan-wyprawy-chocimskiej-1621.MTQ0NDI1NTE/0/#info:metadata>
- jak wygląda dziś: <https://www.youtube.com/watch?v=cCJEORfOiVQ>
- plan zwiedzania twierdzy chocimskiej – wspólne „wirtualne zwiedzanie”.
- inne twierdzy RP w regionie na przykładzie mapy (Kamieniec Podolski, Żwaniec, Braha, Bar, Trembowla, Podhajce, Winnica) : <https://militarymaps.rct.uk/other-17th-century-conflicts/choczim-and-kamieniec-podolski-1673-vero-disgno-della>
- ramy czasowe starcia chocimskiego
- prace ziemne obu stron – budowa umocnień polskich, aprosze i działobitnie tureckie
- turecka artyleria i ostrzał polskiego obozu
- starcia na przedpolu – taktyka hetmana Chodkiewicza
- rola husarii podczas bitwy – szarża z 07.09.1621
- działania kozaków i ich rola w osłabianiu tureckiego morale
- wyprawa Osmana II na Kamieniec Podolski
- śmierć hetmana Chodkiewicza i zmiana na stanowisku wodza
- upadek tureckiego morale
- negocjacje
- przyczyny rozejmu.

i. Analiza źródeł bitwy chocimskiej i upamiętnienie bitwy (10min).

Faza podsumowująca (15min):

- quiz tematyczny w trybie konkurencji międzyuczniowskiej

<https://quizizz.com/admin/quiz/5fce9cb8cd39d3001b5f6474> (uwaga - można go zastosować w połowie zajęć, jako przerywnik)

- pytania i odpowiedzi
- Ankieta POSTTEST – test przyswojonych informacji.

Pospolite Ruszenie Szlachty Ziemi Krakowskiej, 2020